

University of Business and Technology in Kosovo

UBT Knowledge Center

Theses and Dissertations

Student Work

Spring 5-2013

PRESPEKTIVA E AUDTITIMIT BRENDSEHEM

Teuta Avdirrahmani

Follow this and additional works at: <https://knowledgecenter.ubt-uni.net/etd>

Part of the [Business Commons](#)

Universiteti për Biznes dhe Teknologji
Departamenti për Menaxhment, Biznes dhe Ekonomi

PRESPEKTIVA E AUDITIMIT BRENDSEHEM
Shkalla Bachelor

Teuta Avdirrahmani

Maj / 2013
Prishtinë

Universiteti për Biznes dhe Teknologji
Departamenti për Menaxhment, Biznes dhe Ekonomi

Punim Diplome
Viti akademik 2010 – 2011

Teuta Avdirrahmani

PRESPEKTIVA E AUDITIMIT BRENDSEHEM

Mentori: PhD.Cand. Bukurie Imeri-Jusufi

Korrik/2013

Ky punim është përpiluar dhe dorëzuar në përmbushjen e kërkesave të
pjeshme për Shkallën Bachelor

ABSTRAKTI

Në fushën e auditimit është rënë dakord që një kuptim të plotë të proceset e biznesit është vendimtar për efektivitetin dhe efikasitetin e brendshëm dhe të auditimet e jashtme mbi raportimin financiar ose të pajtueshmërisë rregullatore. Megjithatë, një shqyrtim e metodave të modelimit aktuale zbuloi se konceptet të veçanta nuk janë të mbështetën tërësisht dhe vetëm pak studime empirike është kryer në atë që konceptet e modelimit janë të nevojshme për të mbështetur një kuptim të biznesit proceset nga një perspektivë të auditimit. Për këtë arsye, ne kemi kryer 17 intervista ekspert për rindërtimin konceptet kyçe të fushës së auditimit veçanërisht duke u fokusuar në auditimet e procesit. Si rezultat, ne paraqesim dymbëdhjetë relevante të auditimit konceptet dhe marrëdhëniet e tyre në një hartë koncept. Ndryshe për konceptet, eksperti të kuptuarit e marrëdhënieve koncept ishte mjaft e larmishme. Ne interpretojmë këtë rezultat si një tregues i kompleksitetit për temën në fokus. Harta paraqitur Koncepti është i pari hap drejt një gjuhë të veçantë modelimit.

Nuk ka qenë në rritje në vitet e fundit njohjen e rëndësisë së qeverisjes korporative në sigurimin raportimin financiar të shëndoshë dhe të frenojnë mashtrimin. Auditimi shërben si një pajisje të monitorimit dhe është bërë kështu pjesë e mozaikut të qeverisjes së korporatave. Objektivi i këtij punimi është që të shqyrtojë ndikimin e faktorëve të ndryshëm të qeverisjes së korporatave, të tilla si bordi i drejtorëve dhe komisionin e auditimit, në procesin e auditimit. E rëndësishmja, ka pak udhëzime profesionale se si audituesit duhet të marrin parasysh faktorë të tillë, kur formulimin e një strategjie të përshtatshme të auditimit, dhe ka pasur vetëm një studim paraprak mbi këtë çështje (Cohen dhe Hanno 2000). Për shkak se nuk ka standarde aktuale specifike të auditimit që lidhen me efektin e qeverisjes korporative mbi procesin e auditimit, ne kemi kryer një intervistë gjysmë të strukturuar me 36 auditorëve mbi praktikën e auditimit aktuale në qeverisjen e korporatave parasysh në procesin e auditimit. Duke reflektuar mbi përvojat e klientit, auditorët tregojnë një gamë të pikëpamjeve në lidhje me elementet e përfshira në rubrikën e "qeverisjes së korporatave". Më e rëndësishmja, auditorët e shohin menaxhimet si nxitës primar i qeverisjes korporative. Përfshirja e menaxhmentit të lartë në "mozaikun e qeverisjes korporative" është në kundërshtim me teorisë agjencisë së bordit dhe mekanizmave të tjera që shërbejnë si një mjet për të mbikëqyrur veprimet e menaxhimit të

pavarur për të mbrojtur palët e interesuara. Auditorët e konsiderojnë faktorët e qeverisjes korporative të jetë veçanërisht e rëndësishme në fazën e pranimi të klientit dhe në një kontekst ndërkombëtar. Më tej, përkundër vëmendjes vendosur në komitetin e auditimit në literaturën akademike, në komunitetin e biznesit, dhe nga rregullatorët në vende të ndryshme (p.sh. Kanadaja, Shtetet e Bashkuara, Australi), disa të anketuar treguan se përvojat e tyre me klientët e tyre sugjerojnë se komitetet e auditimit janë zakonisht të paefektshme dhe nuk kanë fuqi të mjaftueshme për të të jetë një mekanizëm i fuqishëm qeverisjes. Implikimet për hulumtim dhe praktika janë paraqitur.

MIRENJOHJE/FALENDERIME

Si fjalë e parë në këtë punim, falënderojë Zotin që më ka ndihmuar të arrijë në këtë pikë të studimeve dhe të kemë rastin të punojë këtë punim diplome, me të cilin edhe formalisht shënojë përfundimin e studimeve në Universitetin për Biznes dhe Teknologji, Drejtimi: Banka, Financa dhe Kontabilitet. Lemia: Prespektivat e Auditimit te Brendshem . Arsyjeja pse kamë vendosur që pikërisht në këtë lëndë ta punojmë temën e diplomës , ka qenë pëlqimi dhe vullneti për lëndën e Auditimit. Ajo lidhet me disa lëndë të tjera profesionale që i kemi pasur në Universitet, pikërisht lidhë mes veti fushat kyçe të auditimit, si: kontabilitetin menarxhial, kontabiliteti financiarë, në njërën anë, dhe lëndët bazë të ekonomisë, makroekonominë dhe mikroekonominë, në anën tjetër dhe si disiplinë e re që është, më është dukur mjaft tërheqëse sa për t'ia vlejtur që t'i hyjë kësaj pune. Qëllimi i këtij punimi ka qenë që njohuritë e fituara në universitet t'i thellojmë edhe më tutje dhe të paraqesim në formë të këtij punimi – punimit të diplomës.

Falënderojë gjithë stafin e Universitetit për Biznes dhe Teknologji. Një faleminderim i veçantë shkon për udhëheqësen time, Mentoren Bukurie Imeri-Jusufi, për ndihmën dhe mbështetjen e qmuar që më ofroi për gjatë gjithë punës sime dhe për kontributin e saj në finalizimin e punimit tim të diplomës, këshillimi dhe mbështetja nga ana e saj, gjithashtu faleminderoj miqtë e mi për mbështetjen që më kanë dhënë në çdo çast. Dëshirojë në fund, të shpreh një mirënjohje të thellë për familjen time së cilës i detyrohem shumë për fillimin dhe finalizimin me sukses te këtij udhëtimi, sa të vështirë po edhe aq të bukur.

PERMBAJTJA

LISTA E FIGURAVE.....	5
FJALORI I TERMAVE.....	6
1. HYRJJE.....	7
2. SHQYRTIMI I LITERATURËS (HISTORIKU).....	9
2.1 Menaxherët e Auditimit.....	12
2.3 Trajnimi dhe Zhvillimi.....	12
3. OBJEKTIVAT DHE RREZIQET.....	13
3.1 Përparsit e prespektivave auditimit të mbrendshëm.....	14
3.2 Mangësit e prespektivave auditimit të mbrendshëm.....	16
4. STANDARTET E AUDITIMIT.....	18
4.1 Standartet atributive	19
4.2 Standartet e performances.....	19
4.3 Standartet e implementimit.....	20
4.5 Kodi etikës.....	21
5. METODOLOGJIA.....	22
6. DEKLARIMI I PROBLEMIT.....	23
6.1 Llojet e auditimit të brendshëm.....	24
6.1.1 Shërbimet e sigurisë.....	24
6.1.2 Shërbimet e konsulencës.....	25
6.2 Karta e auditimit të brendshëm.....	25
6.3 Pavarësia dhe objektiviteti.....	26
7. REZULTATET	27
8. DISKUTIME DHE PËRFUNDIME	29
9. REFERENCAT.....	31
10. BIBLIOGRAFIA.....	32

LISTA E FIGURAVE

Figura 1. UBT Logo.....	1,2
Figura 2. Raporti I Auditimit te Brendshëm.....	11
Figura 3. Efektet e auditimit.....	15
Figura 4. Standardet profesionale te Auditimit te Brendshëm.....	19
Figure 5. Ndikimi i auditmit finaciar.....	23

FJALORI I TERMAVE

- **OECD** -Organizata për Bashkëpunim dhe Zhvillim Ekonomik
- **NjqH**- Njësia Qendrore e Harmonizimit
- **IIA**- Instituti i Auditëve të Brendshëm
- **KBFP**- Kontrollit të brendshëm financiar publik
- **INAC**- Internal Audit Charter- Karta e Auditimit të brendshëm
- **MBU**- Menaxhimit Korniza Llogaridhënia
- **TBS**- Bordin e Thesarit e Kanada-së Secretariat

1. HYRJE

Planifikimi është një pjesë e rëndësishme e procesit të auditimit. Ai përcakton se si mund të përdoren më së miri burimet e auditimit. Për programimin e veprimtarive të auditimit të brendshëm përdoren tre lloj planesh:

Plani Strategjik – përcakton punën që do të ndërmerret nga njësia e Auditimit të Brendshëm për periudha të ardhshme disa vjeçare. Për shkak të hapësirës kohore ky plan është shumë i gjerë. Plani strategjik përditësohet çdo vit, me qëllim që të sigurohet përshtatja e tij.

Plani vjetor – përcakton më në detaje veprimtaritë e Auditimit të Brendshëm që do të ndërmerren gjatë vitit ushtrimor nga njësia e auditimit.

Plani i Angazhimit (misionit) të auditimit - mbulon punën që do të ndërmerret si pjesë e çdo angazhimi auditimi dhe është një plan shumë i detajuar. Nëse plani i angazhimit bëhet siç duhet, atëherë ai do të mundësojë mbulimin e sistemeve/fushave të duhura në detaje, që do të thotë se Auditimi i Brendshëm i shton vlerë organizatës që auditohet. Auditimi i Brendshëm bazohet mbi njohjen e thellë të veprimtarisë dhe sistemeve të informacionit që kontribuojnë te kontrolli i brendshëm dhe te raportimi financiar. Që të njohë veprimtarinë e organizatës, Njësia e Auditimit të Brendshëm duhet të marrë në konsideratë risqet e përgjithshme me të cilat përballet organizata, mjedisin e jashtëm ku vepron, kuadrin ligjor dhe rregullator, performancën e mëparshme financiare dhe sistemet e kontrollit të brendshëm të organizatës. Të gjitha këto ndihmojnë në përcaktimin e metodës së auditimit, e cila duhet të jetë: Efiçente Burimet për Auditimin e Brendshëm caktohen sipas fushave me risk më të lartë dhe metodat e auditimit zgjidhen për të përmbushur objektivat e Drejtorisë së Njesisë së Auditimit të Brendshëm me kosto sa më të ulët; Efektive Sigurimi i të dhënave përkatëse të mjaftueshme në mbështetje të konkluzioneve dhe rekomandimeve të raportit të auditimit; dhe Shtues vlere Titullarit të Njesisë së Audituar i ofrohen këshilla konstruktive mbi menaxhimin e riskut dhe kontrolleve të brendshëm sipas rrethanave të tyre.

2. Definimi i Auditimit

Fjala auditim është me origjinë nga fjala latine “*audire*” që do të thotë “të dëgjojnë”. Në ditë më parë, sa herë që ka dyshim për mashtrim në një organizatë të biznesit, pronari i biznesit do të emërojë një person për të kontrolluar llogaritë dhe të dëgjojnë shpjegimet e dhëna nga personi përgjegjës për mbajtjen e llogarisë dhe fondet. Në ato ditë, auditimi është bërë për të gjetur nëse pagesat dhe pranimi janë të kontabilizohen si duhet apo jo.

Objektivi i kontabilitetit moderne nuk është vetëm për verifikimin e parave të gatshme, por të raportoni pozitën financiare të ndërmarrjes si shpalosen me bilancin e saj dhe fitim dhe llogari Humbje. Disa nga përkufizimet e dhëna nga autorë të ndryshëm janë si më poshtë: Sipas Montgomeri, një autor i njohur mirë, *"Auditimi është një ekzaminim sistematik i librave dhe regjistrimeve të një biznesi ose organizatë në mënyrë që të konstatojë ose të verifikojë dhe të raportojë mbi faktet në lidhje me operacionet financiare dhe rezultatin e saj."*

Spicer dhe Pegler zgjeroi përkufizimin e mësipërm si vijon: *"Një auditim mund të thuhet të jetë e tillë një ekzaminim i librave, llogaritë dhe faturat e një biznesi si dhe të mundësojë auditori për të kënaqur se bilanci është hartuar siç duhet, në mënyrë që të japin një pamje të vërtetë dhe të drejtë të gjendjës në punët e biznesit dhe nëse fitimi ose humbja për periudhën financiare në bazë të informacionit më të mirë të tij dhe shpjegimet e dhëna atij dhe siç tregohet nga librat, dhe nëse jo, në atë respekt që ai nuk është i kënaqur".* Sipas Lawrence R. Dicksee, *"një auditimi është një ekzaminim i regjistrave kontabël të ndërmarrja me qëllim të krijimit nëse ata janë korrekt dhe plotësisht pasqyrojnë transaksionet në të cilat ato lidhen. Në disa raste, ajo mund të jetë e nevojshme për të konstatuar nëse transaksionet janë vetë mbështetur nga autoriteti ".¹*

¹ Author ; Derek Matthews, Literature- A History of Auditing,2006. fq 5-70

3. SHQYRTIMI I LITERATURES (HISTORIKU)

Shikuar historikisht rezulton se funksionet e auditimit kanë një histori të lashtë dhe shumë të gjatë, e cila mbijetoi dhe vazhdon të ekzistojë mbi bazat e funksioneve të zyrtarëve publikë dhe të shoqërive apo kompanive private. Fillimet e auditimit gjenden në Egjiptin e vjetër, Babiloni dhe Greqi shumë vjet para Krishtit. Disa dëshmi të shkruara për ekzistencën e ligjeve tregtare dhe të raporteve tregtare i ndeshim që në vitin 3000 para krishtit në babiloninë e lashtë dhe në Greqi rreth 300 vjet para Krishtit nga ku “Përgjegjësat” me “Kontabilistët” auditonin llogaritë e administrimit për të siguruar pjesën e të ardhurave publike në favor të shtetit. Roli i kontrollit apo audituesit në atë kohë ndeshet në funksione të tilla si: “analizues”, “avokat”, “provues”, “mbikëqyrës”, “vrojtues”, “mbrojtës” etj., të cilët ishin ngarkuar me kompetenca të ndryshme kontrolli apo auditimi. Funksionet e auditimit publik kanë mbijetuar dhe vazhdojnë të ekzistojë mbi bazat e funksioneve të zyrtarëve publikë të ngarkuar me auditimin e shpenzimeve qeveritare për të siguruar përdorimin me efektivitet të fondeve publike. Funksionet e auditimit publik i hasim qysh në vitin 1285-1314 në Angli (Mbretërinë e Bashkuar) nga zyrtarë publikë të ngarkuar me auditimin e shpenzimeve qeveritare nga audituesit e thesarit (exchequer) kanë realizuar veprimtari të qarta auditimi.

Krijimi dhe stabilizimi i një strukture për auditimin e shpenzimeve të thesarit me përkrahjen e përgjegjësive zyrtare u bë nga Mbretresha Elizabeth I- rë në vitin 1559. Kampion për reformën në problemet e sistemit publik ishte William Ewart Gladstone, i cili inicioi reformën kryesore të financave publike dhe të përgjegjësive parlamentare. Ligji për departamentin e auditimit dhe të thesarit, i paraqitur prej tij dhe i miratuar nga parlamenti në vitin 1866, ju kërkonte të gjitha departamenteve, për herë të parë, që të përgatisnin llogaritë vjetore, të njohura si llogari të përvetësimit (llogari të caktuara për një çështje) (appropriation accounts). Aktet e vitit 1866 krijuan një cikël të përgjegjësive për fondet publike. Parlamenti autorizon (miraton) shpenzimet, kontrollorët kontrollojnë dhënien e fondeve dhe llogaritë e nxjerra (prodhuara) nga departamentet qeveritare, dhe audituesit e përgjithshëm auditojnë dhënien e fondeve dhe llogaritë e nxjerra (prodhuara) nga departamentet qeveritare. Legjislacioni i ri i vitit 1921, mbi thesarin dhe departamentet e auditimit, adreson lejimin e kontrollorëve dhe audituesve të përgjithshëm që të besojnë dhe

të mbështeten në shembullin e një kompioni mesatar (dmth. marrjen e rasteve me zgjedhje) për ekzaminimin e një pjese të transaksioneve. Ky akt i kërkon C & AG të raportojnë në Parlament dhe të sigurojnë se paratë shpenzohen në përputhje me vendimet e Parlamentit pra me ligjin. Presioni për reformimin e sistemit të auditimit publik u rrit nga vitet 1960. Ndjekja e çështjeve/problemeve të shprehura nga parlamentarët dhe akademikët se fusha e auditimit publik ka nevojë të modernizohet për të reflektuar ndryshimet domethënëse (më të rendësishme) në rolin e sipërmarrjes qeveritare mbi orientimin e shekullit të 19-të. Në mënyrë të veçantë, u ra dakord se është e nevojshme për një forcë specifike (të veçantë) për të lejuar C & AG për të raportuar në Parlament në mënyrë të pavarur dhe në liri veprimi (me maturi e pjekuri dhe pa ndikime politike) për arritjen e vlerës së parasë nga departamenti qeveritar. Reforma, gjithashtu, ra dakord që sa më e fuqishme të jetë marrëveshja për të vënë në vend dhe për të siguruar pavarësinë e audituesëve publikë aq më mirë do të realizohet misioni i auditimit. Këto ndryshime u reflektuan në ligjin e viti 1983, për Auditimin Kombëtar. Sipas këtij akti, kontrollorët dhe audituesit e përgjithshëm, zyrtarisht u bënë zyrtarë të Dhomës së Përfaqësuesve (House of Commons) dhe iu dhanë menjëherë/urgjentisht forcë (express) për të raportuar në Parlament në mënyrë të pavarur dhe pa ndikime politike (në liri të plotë) mbi ekonominë, efektivitetin dhe eficiencën për të përcaktuar se si strukturat qeveritare kanë shpenzuar fondet publike. Ky ligj, gjithashtu, krijoi Zyrën Kombëtare të Auditimit (NAO) për të zëvendësuar departamentet e thesarit dhe të Auditimit në mbështetje të kontrollorëve dhe Audituesve të Përgjithshëm (C & AG). Në lidhje me strukturat e auditimit të brendshëm përveç përvojës shumë të hershme të Anglisë, që nga viti 1941, kur u themelua Instituti i Audituesve të Brendshëm të Amerikës [(The institute of Internal Auditues (IIA)] e në vazhdim, përvojën më të mirë që lidhet me praktikat profesionale të auditimit të brendshëm mund ta gjejmë pranë këtij instituti. Ky institut në Amerikë, funksionon si një shoqatë ndërkombëtare profesionale dhe aktualisht ka më shumë se 150.000 anëtarë me të drejta të plota. Bordi i drejtorëve të këtij instituti në vitin 1999, konstatoi se praktikat profesionale të auditimit të brendshëm, të miratuara në mesin e shekullit të kaluar, nuk i shërbenin ndryshimeve të thella që kishte pësuar sistemi në tërësi dhe, për këtë arsye, ndërmori nismën për rishikimin e tyre.

Figure 2. Raporti I Auditimit Brendshëm

Në Janar 2003 përfundoi rishikimin e dytë të Praktikave profesionale të auditimit të brendshëm dhe në Janar 2004 ato u mandatuan si standarde të reja. Referuar ndryshimeve që pësuan këto standarde në vitin 2004 Auditimi i brendshëm, është përkufizuar si më poshtë: “Auditimi i brendshëm është veprimtari e pavarur, që jep siguri objektive dhe këshilla për drejtimin, i projektuar për të shtuar vlerën dhe përmirësuar veprimet e subjektit publik. Ai ndihmon subjektin me anë të një mënyre sistematike dhe të disiplinuar për të vlerësuar dhe përmirësuar frytshmërinë e menaxhimit të riskut, proceset e kontrollit dhe të qeverisjes/drejtimit ”Nga sa më lart rezulton se ky shërbim përfaqëson një veprimtari të pavarur, e cila i bashkëlidhet (ofrohet) menaxhimit të lartë të qendrës shpenzuese përkatëse për të vlerësuar cilësinë dhe efikasitetin e sistemeve të kontrollit dhe menaxhimit financiar, për të bërë rekomandime që përmirësojnë këto sisteme.”²

Ministria e Financave, si përgjegjëse për krijimin e sistemit të kontrollit të brendshëm financiar publik KBFP (PIFC) në terësi dhe atij të auditimit të brendshëm në veçanti, me shqetësimin dhe përgjegjësinë për të realizuar një kthesë rrënjësore në fushën e administrimit ligjor, transparent dhe efektiv të fondeve publike, bazuar edhe në rekomandimet e BE që në vitin 2003 ka ngritur strukturat e auditimit të brendshëm dhe udhëheq metodologjinë dhe edukimin e këtyre strukturave në shkallë kombëtare për Auditimin e Brendshëm në Sektorin Publik.³

³ Author ; Dana R. Hermanson, Literature -A personal journey in pursuit of creativity and impact, *Critical Perspectives on Accounting*,2013.fq 77-150

2.1 Menaxherët e Auditimit

Menaxherët e auditimit janë përgjegjës për zbatimin e një sërë caktuar angazhime gjatë rrjedhës së një viti. Angazhimet janë të caktuar duke marrë parasysh nevojën për përputhshmërinë me kërkesat, njohuri /aftësi dhe përvojë të angazhimit të kompetencave të demonstruara e individit menaxher i auditimit. Menaxherët e auditimit normalisht janë përgjegjëse për planifikimin e secilit angazhim dhe për sigurimin efektiv dhe sjellja efikas dhe raportimin e çdo angazhimit. Menaxherë i Auditimit është përgjegjës për përgatitjen dhe miratimin e planifikimin dokumentin dhe për identifikimin dhe paraqitjen e gjeturat kyçe të auditimit. Menaxheri i auditimit është përgjegjës për të gjitha fazat e projektit të menaxhimit, përfshirë përgatitjen e deklaratës të punës, përzgjedhja e kontraktuesit, mbikëqyrja e kontraktorit, dhe finalizimi dhe prezantimi i gjetjeve të auditimit, duke përfshirë mbledhje dhe raportet. Gjithashtu duhet të jenë të shkathët me përpikmëri dhe seriozitet maksimal.

2.3 Trajnimi dhe Zhvillimi

Si profesionistë, auditorët e brendshëm duhet të demonstrojnë aftësi në Termat e aftësitë kryesore, njohuritë dhe aftësitë e nevojshme për në mënyrë efektive kryer angazhimet për sigurimin e brendshëm të auditimit, ata duhet të qëndrojnë krahas krahas të zhvillimeve të fundit në punën e tyre profesion. Për të siguruar që ajo posedon kolektivisht aftësitë e kërkuara dhe aftësitë për të siguruar të lartë të shërbimit, AES përgatit një rritje vjetore Burimet Njerëzore Planifikoni. AES plotësisht mbështet trajnimin dhe zhvillimin e anëtarëve të stafit. Trajnimi ofrohet, qoftë formalisht apo on-the-punë, kur një nevojë apo është identifikuar mundësi të fitojnë aftësi ose njohuri shtesë që mund të aplikohen direkt për kryerjen e auditimit të brendshëm angazhime ose me kryerjen e aktiviteteve mbështetëse, p.sh. vlerësimi i rrezikut, planifikimit të auditimit. Mundësitë e zhvillimit janë kusht për të përmbushur interesat e punonjësve, p.sh. përvetësimi i aftësi ose njohuri shtesë

drejt promovimit, dhe për të përmbushur nevojat e ardhshme të organizatës, p.sh. *Përvetësimi i njohurive të një mjet i ri auditimit ose teknikë.*⁴

3. OBJEKTIVAT DHE RREZIQET

Qëllimi përfundimtar i një funksioni efektiv të auditimit të brendshëm është të lehtësojë arritjen e objektivave organizative në një gamë të gjerë fushash, duke përfshirë operacionet, raportimin financiarë dhe pajtueshmërinë rregullative. Prandaj, pika themelore fillestare është përkufizimi i qartë i objektivave organizative. Pasi këto objektiva janë përcaktuar, mu është efikase të menaxhimit të identifikojë rreziqet për arritjen e këtyre objektivave, të cilat shërbejnë si bazë për ndërtimin e kosto-efektive kontrolleve të brendshme.

Objektivat përcaktuar formalisht ose jo - në mënyrë tipike mbulojnë një spektër të gjerë fushash, duke përfshirë por jo kufizuar në: *identifikimin trendet e tregut dhe konkurrentëve, maksimizimin efficienciës prodhimit, dhe minimizuar ekspozimin e kreditit.* Ndërsa lista e objektivave kritike rritet, kështu që ka numër rreziqesh që ndikojnë në arritjen e këtyre objektivave. Për shkak të gamë të gjerë të tyre raportimit operacionale, financiare dhe aftësitë e pajtueshmërisë rregullatore, auditorët e brendshëm janë të kualifikuar në mënyrë unike për të lehtësuar procesin e vlerësimit të rrezikut dhe menaxhimit. Përveç biznesit-njohuri specifike të tyre, auditorët e brendshëm gjithashtu të sjellë në tryezë provuar mjetet e vlerësimit të rrezikut dhe teknikat që përfshijnë bazave të të dhënave gjithëpërfshirëse të objektivave të biznesit tipike dhe rreziqeve të lidhura, si dhe të përshtatur produktet software për të lehtësuar vlerësimin. Këto mjete të mundësojnë menaxhim për të kryer një shumë më shumë në shënjestër, vlerësim kosto-efektive të objektivave dhe rreziqet. Qasja tipik auditori i brendshëm i përfshin analizën e procedurave ekzistuese përmes intervistave me menaxherët kryesorë, Analiza e proceseve dhe sistemeve të teknologjisë së informacionit të përdorura në ditë-për-operacionet ditore dhe krahasimi me industrinë "*praktikat më të mira*". Në shumë raste, kjo analizë lehtësohet nga përdorimi i mjeteve standarde të auditimit të brendshëm që përfshijnë matricat e objektivave organizate të përbashkët, ngjarjet e rrezikut që kërcënojnë arritjen e objektivave dhe kontrolleve tipike për të zbutur këto ngjarje të rrezikut. Këto mjete lejojnë të menaxhimit për të identifikuar çështjet në një mënyrë shumë më kosto-efektive.

⁴ Author ; Derek Matthews, Literature- A History of Auditing,2006. fq 5-70

3.1. Përparsit e prespektivave auditimit mbrendshëm

Auditimi i brendshëm është çelësi për të furnizimit zinxhir avantazh konkurrues

Rreziqet janë të furnizuesit të lartë të mjaftueshme për kompanitë rrezik tuaj regjistrohëm? Ian Peters, CEO i institutit, shikon atë që auditimi i brendshëm mund të bëni për të rritur profilin e rreziqeve të zinxhirit të furnizimit në biznese.

Zinxhirët globalë të sofistikuar të furnizimit të rrisë konkurrencën, efikasitetin dhe efektivitetin e kostos. Por dështimet furnizuesit në çdo shkallë gjeografike të biznesit dhe në çdo sektor mund të shkaktojnë dëme masive. Mediat e lajmeve, në vetvete një shumë efektive të furnizimit zinxhir globale, krijon vetëdijen menjëhershëm në mbarë botën e problemeve furnizuesi, i cili mund të ketë një ndikim të shpejtë dhe të rëndësishëm në reputacionin e një organizate, profitabilitetit dhe vlera e aksionarëve.

Pasojat financiare të menaxhimit të dobët të risqeve dhe kontrollet brenda organizatave në zinxhirin e furnizimit, nëse gabime endemike apo të izoluar mund të jenë thelbësore. Gjirit Oil Spill BP ka kushtojë mbi \$ 40bn dhe ulur vlerën e kompanisë nga gati dy të tretat në kulmin e krizës. Upgrade dështuar RBS-Owned NatWest e software, e cila rezultoi në mijëra e klientëve duke u bllokuar nga llogaritë e tyre bankare, banka i ka kushtuar £ 175 milion dollarë në kompensim. Tesco humbur £ 1m në shitje gjatë mish kali në shpalljet e produkteve ushqimore, e cila gjithashtu shfarosën dhe £ 300 milionë euro off vlerën e saj të tregut. Pra, duke pasur parasysh rëndësinë e saj në rritje, janë rreziqet furnizuesi mjaft të lartë në regjistrin e kompanisë suaj të rrezikut? Ekipet e auditimit të brendshëm janë edhe burime të mjaftueshme, për detyrë, të mbështetur dhe të aftë për të vlerësuar menaxhimin e riskut brenda furnizuesit e tyre të rëndësishme strategjike? Njëlloj e rëndësishme, janë vlerësime të pjekurisë rrezikut duke bërë që të ndihmojë për të përcaktuar përparësi me të cilat auditimi i brendshëm duhet trajtuar rreziqet furnizuesi? Ekspertët Furnizim Zinxhiri kanë krijuar shumë mjete dhe kuadrove për të mbështetur menaxhimin e rreziqeve furnizuese, të tilla si teknikat e profilizimit të rrezikut dhe përdorimin e modelimin financiarë për të kuptuar ndikimin e dështimit furnizuesit. Këto punë më të mirë krahas

3.2. Mangësitë e prespektivave auditimit të mbrendshëm

Një sërë kërcënimesh mund të kompromentojnë pavarësinë e audituesve të brendshëm, pavarësisht nëse ata janë të pranishëm apo thjesht parashikohen se do të ndodhin. Të tilla kërcënime janë si më poshtë:

Kërcënim i interesit vetjak: Një gjë e tillë ndodh kur Audituesit e Brendshëm mund të kenë, ose mendohet se mund të kenë, ndonjë joshje ekonomike apo të ndonjë formë tjetër që i bën ata të ndryshojnë sjelljen e tyre sa që kompromenton pavarësinë ose objektivitetin e gjykimit të tyre.

Kërcënim i rishikimit të punës vetjake, ose të miqve të tyre: Një gjë e tillë ndodh kur Audituesit e Brendshëm janë në një situatë, ose mendohet se janë në një situatë, ku bëjnë rishikimin e punës së tyre ose të kolegëve, të kryer në një organizatë. Një gjë e tillë ndodh kur një auditues i brendshëm i njësisë së Auditimit të Brendshëm ka punuar më parë në organizatën që po auditohet, ose kur Audituesit e Brendshëm përfshihen (angazhohen) në veprimtaritë menaxheriale (për shembull, vendosjen e procedurave të llogarisë ose kur përgatisin regjistrat), që ata vetë do t'i rishikojnë dhe vlerësojnë në të ardhmen.

Kërcënim menaxherial: Një gjë e tillë ndodh kur një auditues i brendshëm kryen veprime që përfshijnë gjykime dhe vendime, të cilat në fakt janë përgjegjësi e menaxherve (për shembull vendosja e politikave dhe strategjive të menaxhimit, autorizimi i transaksioneve ose kur marrin përgjegjësinë e hartimit, zbatimit dhe mirëmbajtjes së Kontrolleve të Brendshëm).

Kërcënim familjarizimi: Një gjë e tillë ndodh kur marrëdhëniet midis audituesve të brendshëm dhe organizatës që auditohet bëhen, ose në dukje mund të bëhen shumë të afërta dhe si rrjedhojë nuk janë mjaft të besueshëm. Kjo mund të ndodhë kur Audituesit e Brendshëm kanë kohë që e ushtrojnë funksionin e tyre në atë organizatë.

Kërcënim mbrojtës: Një gjë e tillë ndodh kur Audituesit e Brendshëm mund të bëhen, ose duket sikur veprojnë si avokat mbrojtës ndaj ose kundër një pozicioni që merr drejtimi ose organizata që auditohet.

Kërcënim nga frika/ kanosja: Një gjë e tillë ndodh kur Audituesit e Brendshëm mund të jenë, ose duket se janë të frikësuar, ndaj kërcënimit nga një autoritet i fuqishëm dhe nga presione të tjera qofshin reale apo të hamendësuar, të cilat mund të ndikojnë në ndryshimin e sjelljes në një mënyrë që mund të kompromentojnë pavarësinë ose objektivitetin e gjykimit. Një kërcënim i tillë mund të vijë nga vetë organizata që auditohet ose nga grupe të tjerë interesi. Audituesit e Brendshëm nëpërmjet rekomandimeve që bëjnë, nuk duhet të ndikojnë në pavarësinë dhe objektivitetin e organizatës që auditohet.⁶

⁶ Authors Moeller,Literature; Robert R. -Effective Auditing>internal controls,2008.fq120-201

4. STANDARTET E AUDITIMIT – INSTRUMENT I RËNDËSISHËM PËR ZHVILLIMIN PROFESIONAL

4.1. *Përkufizimi mbi auditimin e brendshëm*

Auditimi i brendshëm është një veprimtari e pavarur, e sigurisë objektive dhe konsulencës, i projektuar për të shtuar vlerën dhe përmirësuar operacionet e organizatës. Ai e ndihmon organizatën të arrijë objektivat e saj duke sjellë një qasje (trajtim) sistematik, të disiplinuar për vlerësimin dhe përmirësimin e efikasitetit të menaxhimit të riskut, kontrollit dhe proceseve të qeverisjes.

4.2. *Standardet Ndërkombëtare për Praktikën Profesionale të Auditimit të Brendshëm*

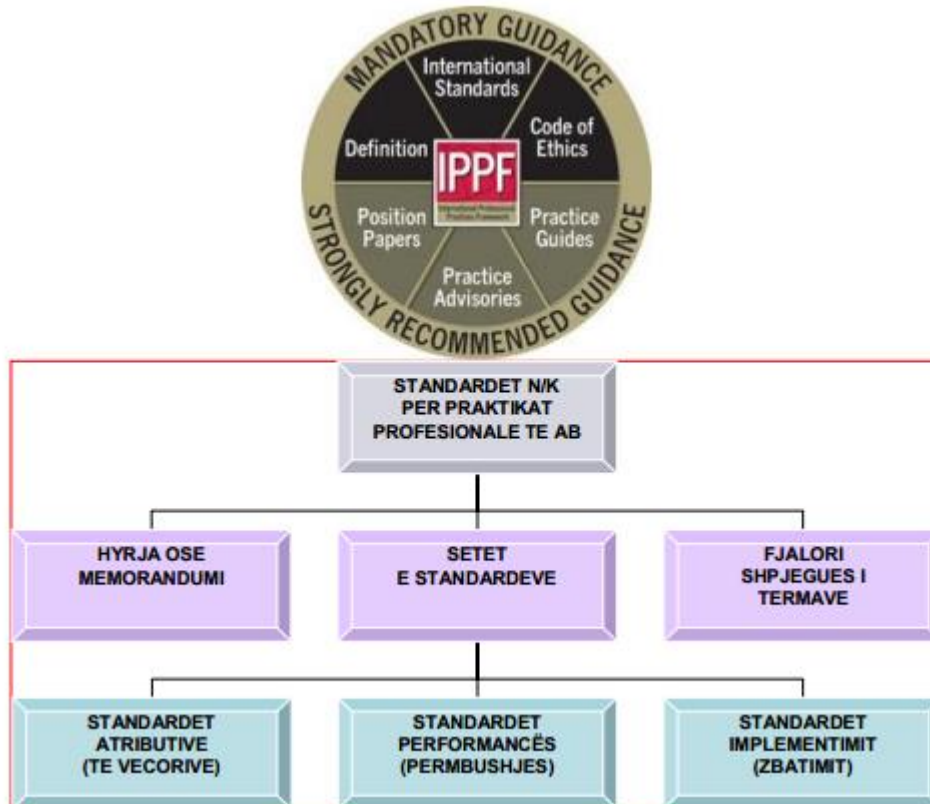
Standartet përfaqësojnë një deklaram apo shpallje profesionale autoritare. Standardet e Praktikës Profesionale për të auditimin e brendshëm janë kodifikuar nga Instituti i Audituesëve të Brendshëm dhe janë kriteret e zbatueshme nga njësitë audituese. Qëllimi i Standarteve mbetet konstant: përvijimi i parimeve bazë që përfaqësojnë praktikën e auditimit të brendshëm, ashtu siç duhet të jetë; sigurimi i një kuadri për kryerjen dhe promovimin e një rangu të gjerë të aktiviteteve të auditimit me vlerë të shtuar; vendosja e bazave për vlerësimin e performancës së auditimit të brendshëm dhe nxitja e proceseve dhe veprimeve të përmirësuara organizative.

Struktura e Kornizës së Praktikave Profesionale të Auditimit përbledh tre grupime ose direktori bazë:

- *Direktoria e I-rë* (për nga natyra janë të detyrueshme për zbatim), grupon Përkufizimin për Auditimin, Standardet Ndërkombëtare të Auditimit dhe Kodin Etik.

- *Direktoria e II-të* (për nga natyra janë të rekomanduara fuqimisht), përfshin Këshillat Praktike, që janë interpretime të Standarteve.
- *Direktoria e III-të* ((për nga natyra inkurajohen për zbatim, pasi ndihmojnë në zhvillimin profesional), përfshin studimet korrente, kërkimet, botimet, seminarët etj.

Figura 4. Standardet për praktikat profesionale të Auditimit të Brendshëm

4.2.1. *STANDARTET ATRIBUTIVE*

Skicojnë karakteristikat e organizatave dhe palëve që kryejnë aktivitetet e auditimit të brendshëm. Në 4 sete (nga standarti 1000 deri 1322), inkuadrohen 33 standarte atributive, që pasqyrojnë aspektet kryesore të organizimit të auditimit, të mishëruara në Kartën (Statusin) e Auditimit. Në këtë kuadër gjejnë trajtim të plotë komponentët organizativ të misionit të auditimit, (qëllimi, autoriteti, përgjegjësia, objektiviteti, pavarësia, aftësia, kujdesi i duhur dhe zhvillimi profesional, papajtueshmëria, sigurimi i cilësisë, etj). Në këtë grup të Standardeve Atributive nënrenditen 15 standartet e implementimit (10 për shërbimet e sigurisë dhe 5 për shërbimet këshillimore).

4.2.2. STANDARTET E PERFORMANCËS

Përshkruajnë natyrën e punës dhe caktojnë rregulla për menaxhimin e aktiviteteve të auditimit të brendshëm. Ato sigurojnë kritere cilësie përkundrejt të cilave performanca e këtyre shërbimeve mund të ballafaqohet e matet. Këto standarde shtrihen në 6 blloqe, ku bëjnë pjesë 73 standarde gjithsej. Zona e shtrirjes së këtij grupi-standartesh është mjaft e gjërë, që fillon me planifikimin e angazhimeve, koordinimin, komponentet e kontrollit, menaxhimin e rrisht, qeverisjen e organizatave dhe shtrihet deri në raportet për kryerjen e angazhimeve. Lidhur me angazhimet audituese, standartet prezantojnë konsiderata të hollësishme për rreth-ciklin e procesit: planifikimin, objektivat, identifikimin e informacionit, regjistrimet, ekzaminimet financiare e administrative, supervizimet vlerësuese, komunikim - shpërndarjen e rezultateve e duke u rikthyer sërish në monitorimin e progresit. Në këtë grup të Standardeve të Performancës nënrenditen 40 standarde të implementimit, (nga këto 24 u adresohen shërbimeve të sigurisë dhe 16 u korrespondojnë shërbimeve këshillimore).

4.2.3. STANDARTET E IMPLEMENTIMIT

Janë gjithsej 55 dhe futen në “xhepat” e dy grupimeve të sipërpërmendura, atyre atributive dhe performancës, ngaqë ato hasen si llojë specifike angazhimesh. Këto standarde u përgjigjen shërbimeve të sigurisë (për lehtësi dallohen të koduara dhe të ndjekura simbolikisht nga germa “A”), dhe shërbimeve këshillimore (të koduara dhe vijuara nga germa “C”).

Nxjerrja, zhvillimi dhe modifikimi i Standarteve është një proces i gjatë e i vazhdueshëm. Kodi i Etikës është dokumenti i parë që pa dritën e aprovimit në vitin 1968, kurse Standardet janë miratuar për herë të parë nga Instituti i Auditëve të Brendshëm (IIA) në qershor 1978. Përpara se këto standarde të lëshoheshin, shpallje apo deklarime pjesore mjaftë autoritare ishin aprovuar e publikuar mbi përgjegjësitë e audituesve që në vitin 1941, me rishikimet pjesore, derisa u rishikuan në mënyrë substanciale në vitin 1981. Të përmirësuara e në formë complete si kornizë apo Kuadër i Praktikave Profesionale, ato u emetuan gjatë vitit 2000. Studimet për Kornizat profesionale iu besuan një universiteti australian, i cili ftoi 800 auditues nga e gjithë bota për përgatitjen e tyre. Vetëm pas 90 ditësh diskutime në kuader të Forumit Global, ato iu paraqitën Bordit të Standarteve për miratim. Së bashku me këshillat praktike, që bëjnë interpretime të hollësishme dhe japin

konsiderata e sygjerrime komplementare rreth çdo standarti, standartet krijojnë themelin e organizimit të auditimit dhe shtratin metodologjik të realizimit të angazhimeve profesionale. Standardet e auditimit, pavarësisht se cili organ i ka miratuar, janë një “trup i gjallë”. Ata janë shqyrtuar pothuajse në mënyrë të vazhdueshme e të përsëritur, duke reflektuar e marrë në konsideratë praktikën e reja pozitive, problemet e dala në përditshmërinë dhe aplikimin e tyre, nevojën e korrigjimit të akteve dhe rregullave që krijojnë shmangie e dëmtime të entiteteve publike e private, ose praktikën që mund të shpiejnë në cënimin dhe rrënimin e besimit tek shërbimi i auditimit. Prandaj, ata janë publikuar në një bazë pothuajse vjetore dhe në mënyrë periodike të gjitha standardet janë shqyrtuar dhe ndryshuar. Bordet e standardeve publikojnë planin e aktiviteteve për rishikimin dhe ndryshimin e standardeve ekzistuese, duke lejuar organizatat anëtare, anëtarët e tyre, dhe publikun në përgjithësi për të ndikuar në proceset e ndryshimit të standardeve profesionale.

4.5 Kodi i Etikës

Qëllimi i Kodit të Etikës IIA-së është që të promovojë një etikë Kulturore në profesionin e auditimit të brendshëm. Një kod i etikës është e nevojshme dhe të përshtatshme për profesionin e auditimit të brendshëm, themeluar si ajo është nga besimi i vendosur në sigurimin e saj objektive rreth menaxhimit të riskut, kontrollit dhe qeverisjes. Kodi i Institutit të Etika shtrihet përtej përkufizimit të auditimit të brendshëm të përfshijë.

Dy komponentet thelbësore:⁷

1. Parimet që janë relevante për profesionin dhe praktikën e auditimit të brendshëm
2. Rregullat e sjelljes që përshkruajnë normat e sjelljes pritet i auditorëve të brendshëm.

Këto rregulla janë një ndihmë për interpretimin parimet në aplikimet praktike dhe janë të destinuara për udhëheqin sjelljen etike të auditorëve të brendshëm.⁶

⁷Authors; Mukund Ainapure, Varsha Ainapure, Literature - Auditing and Assurance,2009.. fq60-184.

5. METODOLOGJIA

Në përpilimin e këtij raporti kryesisht jemi përqendruar në mbledhjen e të dhënave sekondare, të dhëna të marra nga raste të ndryshme studimore të bëra nga kompani të ndryshme ku kemi hulumtuar për efektivitetin e korporatave, kompani të mesme ,dhe ato individuale. Do të mundohemi të paraqesim të dhëna për rëndësinë dhe lehtësinë e përdorimit të tij, dhe se sa është e rëndësishme ndërmarrja e vendimit për implementimin e prespektivave të auditimit të brendshëm.

Hipoteza që do të studiohen:

Pse është i nevojshëm auditimi?

Çfarë sigurie na mundëson?

Si shmangen rreziqet?

Pse është e nevojshme Karta e Auditimit të Brendshëm?

Ndikimi i auditimit finaciar!

Metodat të cilat përdoren janë metoda e induksionit metoda e deduksionit, metoda krahasuese si dhe metoda të tjera.

5. DEKLARIMI I PROBLEMIT

Problemi i auditimit i definuar në memorandumun parastudimor ofron pikë nismetare për planifikimin e studimit kryesor. Objektivi i auditimit në përgjithësi ka të bëjë me arsyen e kryerjes së auditimit. Objektiva e auditimit është një deklaratë e përpikët e asaj që auditimi dhe/ose pytjen për të cilën auditimi do të përgjigjet. Është i lidhur dhe mund të nxjerrët nga problemi i auditimit. Aty theksohen gjëra që tentohen të arrihen nga auditimi. Gjatë definimit të problemit të auditimit të brendshëm, ekipi i auditimit duhet të specifikoj nëse problemi është lidhur me periudha të caktuara kohore, problemet duhet të eliminohen, që mos të ketë korrupsione mbrenda, të mos ketë manipulime ku mund të shkaktohen dëme të mëdha.

5.1 Llojet e auditimit të brendshëm

Auditimi i Brendshëm përfshin: Shërbimet e sigurisë dhe shërbimet e konsulencës

- *Një angazhim auditimi për shërbimet e sigurisë* zhvillohet në një auditim me bazë sistemi nëpërmjet auditimit të përputhshmërisë, auditimit të performancës, auditimit financiar, auditimit të teknologjisë së informacionit apo nëpërmjet kombinimit të llojeve të ndryshme të auditimit.
- *Një angazhim auditimi për shërbimin e konsulencës* përfshin veprimtari këshilluese dhe të tjera si këto si: konsulta, këshilla, ndihmë dhe trajnime, natyra dhe objekti i të cilave miratohen nga kreu i organizatës.

5.1.1 Shërbimet e sigurisë

Auditimi mbi bazë sistemi Auditimi i sistemeve përfaqëson një vlerësim në thellësi të sistemeve të menaxhimit financiarë dhe kontrollit të brendshëm të vendosura nga niveli i menaxhimit, me qëllim që të përcaktojë nëse ato po funksionojnë me kosto efektive, në

mënyrë efçente dhe për arritjen e objektivave, dhe që janë në gjendje të identifikojnë mangësitë dhe të ndërmarrin veprime korigjuese. Ky auditim përfaqëson punën më efektive të Auditimit të brendshëm, sepse, nëse kontrollet operojnë ashtu siç është parashikuar, atëherë Audituesit e brendshëm dhe niveli i menaxhimit të organizatës mund të marrin siguri nga kontrollet e vendosura.

Auditimi i përputhshmërisë - kanë për qëllim të testojnë nëse organizata vepron në përputhje me legjislacionin përkatës të fushës.

Auditimi i performancës - ose i vlerës së parave, është procesi i vlerësimit të objektivave, programeve dhe shkallës së realizimit të tyre, në lidhje me kursimin, dobinë dhe frytshmërinë:

- **Kursimi** është përdorimi me masë dhe me kujdes i burimeve për një veprimtari, duke ruajtur cilësinë e nevojshme.
- **Dobia** nënkupton lidhjen ndërmjet rezultatit, në kuptimin e mallrave, shërbimeve ose prodhimeve të tjera (rezultateve) dhe burimeve të përdorura për t'i prodhuar ato.
- **Frytshmëria** nënkupton nivelin e realizimit të objektivave dhe marrëdhëniet ndërmjet rezultatit të pritur dhe rezultatit faktik të veprimtarisë.

Auditimet financiare - kryhen për të vlerësuar saktësinë dhe plotësinë e regjistrimeve dhe gjendjeve të llogarive. Auditimet financiare përcaktojnë nëse informacioni financiar i subjektit publik paraqet në mënyrë të besueshme pozitën financiare, rezultatet e operacioneve dhe shmangiet e subjektit të audituar në përputhje me Standardet Ndërkombëtare të Kontabilitetit Publik.

Figure 5. Ndikimi i auditmit finciar

Authors; Jeffrey R. Cohen, Lisa Milici Gaynor, Literature - The Impact on Auditor Judgments of CEO Influence on Audit Committee Independence, *AUDITING: A Journal of Practice & Theory*, 2011. fq 44-180

Auditimet e Teknologjisë së Informacionit (TI) Një auditim i TI fokusohet vetëm në kontrollet e vendosura në një organizatë. Ky lloj auditimi mund të përfshijë auditimin e të gjithë kontrolleve të sistemit të TI në një organizatë ose vetëm të një fushe të organizatës, si për shembull, të fushës së llogarisë.

5.1.2 Shërbimet e konsulencës

Angazhimet e Auditimit për këshillim - Një angazhim këshillues është shqyrtimi i sistemeve dhe ka për qëllim përmirësimin e kontrolleve ekzistuese. Krahasuar me auditimet me bazë sistemi, angazhimi këshillues është më i kufizuar pasi nuk teston kontrollet e brendshme ekzistuese, por thjesht vëren projektimin/ndërtimin e sistemit që shqyrtohet.

Angazhimet e auditimit për Shërbim konsulence - Audituesit e Brendshëm kur kryejnë shërbim konsulence veprojnë në kapacitetin e këshilluesit për nivelin e lartë të menaxhimit në një organizatë. Një gjë e tillë do të thotë se Audituesit e Brendshëm kanë një rol këshillues aktiv në një fushë të caktuar dhe jo vetëm të rishikojnë në mënyrë të pavarur atë që u ka propozuar menaxhimi.

5.2 Karta e auditimit të brendshëm

Karta e Auditimit të Brendshëm është një dokument zyrtar që përcakton qëllimin, autoritetin dhe përgjegjësinë e aktivitetit të auditimit të brendshëm. Përcakton pozicionin e aktivitetit të auditimit të brendshëm brenda organizatës, duke përfshirë natyrën e marrëdhënies funksionale të raportimit të shefit ekzekutiv të auditimit tek bordi; autorizon qasjen (aksesin) në të dhënat, personelin, dhe pasuritë fizike të rëndësishme që lidhen me kryerjen e angazhimeve; dhe përcakton qëllimin (fushëveprimin) e aktiviteteve të auditimit të brendshëm. Miratimi përfundimtar i Kartës së Auditimit të Brendshëm kryhet nga Bordi.

5.3 Pavarësia dhe objektiviteti

Pavarësia përcaktohet si të qenurit i lirë nga kushtet që kërcënojnë objektivitetin ose të qenurit objektiv. Kërcënimet e objektivitetit duhet të menaxhohen në nivele individuale angazhimi, funksionimi dhe organizative të audituesit. Objektiviteti përshkruhet si një gjykim i paanshëm që i mundëson Audituesve të Brendshëm të kryejnë angazhimet në mënyrë të tillë që të kenë besim përse i përket produktit të punës të tyre dhe se nuk është bërë ndonjë kompromis përse i përket cilësisë. Objektiviteti kërkon që Audituesit e Brendshëm për problemet e auditimit të mos varen në gjykimet e tyre nga të tjerët.

Është shumë e rëndësishme që audituesit të jenë të pavarur por gjithashtu edhe të shihen nga të tjerët se janë të pavarur.⁸

Brenda njësisë publike, Njësia Qendrore e Harmonizimit dhe Njësitë e Auditimit të Brendshëm në sektorin publik janë të pavarura nga pikëpamja funksionale dhe organizative. **Pavarësia Funksionale** nënkupton që, strukturat e auditimit janë të pavarura në planifikimin, kryerjen dhe raportimin e rezultateve dhe rekomandimet e auditimit nga subjekti që auditohet. Kryerja e auditimit duhet të zhvillohet sipas kuadrit ligjor e rregullator dhe Standardeve të propozuara nga Njësia Qendrore e Harmonizimit dhe të miratuar nga Ministri i Financave dhe nuk i nënshtrohet asnjë ndikimi tjetër nga individë me autoritet, qofshin këta brenda apo jashtë njësisë. Audituesit respektojnë strukturat në njësinë që auditohet, rregullat e etikës dhe sjelljes në shërbimin civil.

Pavarësia Organizative brenda organizatës nënkupton që strukturat e auditimit raportojnë direkt tek titullari i subjektit publik i cili është niveli më i lartë i drejtimit në organizatën që auditohet. Strukturat e auditimit nuk mund të angazhohen në detyra të tjera brenda organizatës të cilat nuk lidhen me funksionimin e Auditimit të Brendshëm. Ato janë pjesë e strukturave të menaxhimit dhe jo e strukturave operacionale të njësisë.

⁸ Authors; Jeffrey R. Cohen, Lisa Milici Gaynor, Literature - The Impact on Auditor Judgments of CEO Influence on Audit Committee Independence, *AUDITING: A Journal of Practice & Theory*, 2011. fq 44-180

6. REZULTATET

Rezultatet e gjetura në kompanitë tjerë tregojnë se përmes përdorimit është i domosdoshëm që auditusit e brendshëm në përgjithësi audituesit të jenë të saktë në punën që bëjnë. Aplikimi i auditimit mundëson organizatat të shmangin dyshimet në punën e tyre, të gjitha veprimet që bën kompania të jenë të regjistruara sepse mund të kenë pasoja kur do zbulohen parregullsitë gjatë funksionimit të tyre. Ndërsa organizatat e ndryshme të auditimit të brendshëm mund të identifikojnë një numër e hapave të përdorur një shumëllojshmëri të terminologjisë, auditimin e brendshëm procesi është i përbërë kryesisht nga tri faza kryesore, përkatësisht:

- Planifikimi
- Sjellja dhe
- Raportimi.

Në nivelin më themelor, menaxheri i auditimit duhet të krijojë çfarë do të auditohen (planifikimi), të sigurojë që miratohet plani është implementuar (kryejë), dhe të komunikojnë rezultatet arritur (raportimi). Pasi angazhimi ka qenë identifikuar në Auditimin e bazuar në rrezik Plani, ajo duhet të planifikohet në mënyrë efektive në mënyrë që të përcaktojë Objektivat specifike, fushëveprimi, kriteret e auditimit, dhe metodologjia. Në fillim të fazës së planifikimit, angazhimi i auditimit është zakonisht përkufizohet në terma shumë të gjera. Që nga ajo nuk është as praktike as kosto-efektive për të audituar gjithçka, menaxheri i auditimit duhet identifikojnë rreziqet që lidhen me subjektin e auditimit, të formulojnë objektivat kuptimplota dhe të krijojë një hapësirë të përshtatshme. Në mënyrë të bërë, menaxheri i auditimit mund të sigurojë që burimet e auditimit dhe përpjekjet janë të përkushtuar për një zonë relativisht pak të rëndësishme që mund të ketë një të rëndësishëm ndikimi mbi ecurinë dhe rezultatet e programit ose aktivitet duke u audituar. Në fund të fazës së planifikimit, menaxherët e auditimit do të jetë në gjendje të

artikulojnë qartë se çfarë do të auditohet, pse ajo do të auditohen, dhe se si do të auditohen. E thënë thjesht, kontrolli është duke u siguruar se ajo që ndodh është ajo që është menduar të ndodhë, për aq sa praktike, të padëshirueshme rezultatet nuk ndodhin. Një kontroll është çdo veprim i ndërmarrë nga INAC drejtues ose personel për të rritur gjasat që të themeluar qëllimet dhe objektivat do të arrihet duke eliminuar ose zbutjen e ndikimeve të rreziqeve dhe mbrojtjen e aseteve, duke përfshirë, paratë reputacioni, pronë fizike, dhe burimet njerëzore. Kontrollat mendohet zakonisht e si nga dy lloje, ose parandaluese apo detektiv. Siç nënkuptohet nga emri, preventivës kontrollat janë të destinuara për të parandaluar pasoja të padëshiruara ndodh, dmth që ata janë të destinuara të funksionojnë gjatë një veprimtarie ose transaksionit, p.sh. pagesë të tepërt të pagës, një kontribut për një marrësi i papërshtatshëm. Kontrollat parandaluese janë të destinuara për të shkaktuar një pengesë që ndalon procesimin rutinë të një të veçantë transaksionit, të parandalohen dëmet, gjithashtu të kryhen rregullat audituese.

8. DISKUTIMET DHE PERFUNDIMET

Siç e theksuara në politikën për Auditimin e Brendshëm "... Të ketë siguri të shtuar ... në menaxhimin e riskut, kontrollit dhe proceseve të qeverisjes .Në mënyrë që të arritur këtë objektiv, duhet të komunikojnë në mënyrë efektive konkluzionet e auditimit dhe ekomandime. Gjatë auditimit të brendshëm, udhëheqësi i ekipit do të ketë diskutime me audituari për të shqyrtuar dhe diskutuar vërejtjet dhe gjetjet dhe rekomandimet e mundshme. Kjo ndihmon të siguroar që të gjitha me vend informacioni ka qenë konsideruar në konkluzionet zhvillim dhe ofron një mundësi për ekipin e auditimit dhe entitetit të audituar për të punuar për zhvillimin e zgjidhjeve efektive për mangësitë e identifikuar. Në fund e auditimit ky proces joformal komunikimi është formalizuar nëpërmjet mbylljes ose dalje takimeve dhe raportet e shkruara. Faza raportimi i auditimit përfshin rishqyrtim të entitetit të audituar, hartimin e raportit, lëshimin draftet fillestare dhe pasuese, rishikimin e planet e veprimit të menaxhimit, duke përgatitur raportin për auditimin dhe komisioni i vlerësimit, dhe shpërndarjen e repor përfundimtar të auditimit planet e veprimit të menaxhimit, duke përgatitur raportin për auditimin dhe komisioni i vlerësimit, dhe shpërndarjen e reportit përfundimtar të auditimit të brendshëm. " Një auditim përfshin hapat e mëposhtëm: Mbledhja e dëshmive të auditimit, vlerësimi i provave, duke vendosur mbi besueshmërinë e tyre dhe pranueshmërinë, duke tërhequr një konkluzion bazuar në vlerësime të tilla, duke formuar një opinion të bazuar në një grup të konkluzioneve dhe shprehur një opinion. Audituesi duhet të marrë dëshmi të mjaftueshme dhe të përshtatshme të auditimit në nivel të transaksionit, si dhe nivelin e llogarisë. Ai duhet të vlerësojë përshtatshmërinë e provave në posedim të tij, si në aspektin e cilësisë dhe sasisë. Auditori duhet të nxjerrë një konkluzion për secilin prej zërave të pasqyrave financiare, bazuar në transaksionet e ekzaminuara nga ai. Një grup i konkluzioneve, për sendet e linjës të tilla, të çon në formimin e një opinion mbi pasqyrat financiare si tërësi, si në nivel të transaksionit, si dhe

në nivel të llogarisë, të cilat ai duhet të shprehet në raportin e tij pa asnjë frikë apo favorizim. Konkluzionet e auditimit: analiza të tilla të ndihmojë auditorin për të nxjerrë konkluzione në lidhje me aspekte të ndryshme të zërave të pasqyrave financiare. Këto konkluzione duhet të jenë e pavarur dhe faktike, dhe jo bazuar në supozime. Një grup i përfundime të tilla të çon në formimin e një opinion.

Mbledhja e dëshmive të auditimit: *Një auditor duhet të jetë i plotë në përpjekjet e tij për të mbledhur dëshmi të auditimit, dhe të jetë i paanshëm në vlerësimin e tij. Procedurave substanciale të tilla si, hetim informacion, konfirmimit, vëzhgimit, përpilimin, verifikimin dhe vlerësimin, etj janë përdorur për të vërtetuar transaksionet.*⁹Kryerja e procedurave të tilla në një numër të arsyeshëm të transaksioneve ofron një bazë për hartimin e një konkluzion mbi një kokë të veçantë të llogarisë (pika line). Duke mbledhur dëshmitë e auditimit nga procedurat substanciale, audituesi duhet të sigurojë që njësia ekonomike është pajtuar me kërkesat e nevojshme të tilla si kërkesat e ligjit, standardet e aplikueshme të kontabilitetit të nxjerra nga politikat e ICAI / NACAS, kontabël të përshtatura nga entiteti nga koha në kohë, dhe sistemet e kontrollit të brendshëm.

⁹ Author ; Dana R. Hermanson, Literature -A personal journey in pursuit of creativity and impact, *Critical Perspectives on Accounting*,2013. fq 97-129

9. REFERENCAT

1. Alan Millchamo ,Literature- Auditing, 2002.
2. Chien Mu Yeh, Literature - Board Governance and Tourism Firms'Performance: The Case of Taiwan, *Journal of Quality Assurance in Hospitality & Tourism*, 2013.
3. Dana R. Hermanson, Literature -A personal journey in pursuit of creativity and impact, *Critical Perspectives on Accounting*,2013.
4. Derek Matthews, Literature - A History of Auditing, 2006.
5. Jeffrey R. Cohen, Lisa Milici Gaynor, Literature - The Impact on Auditor Judgments of CEO Influence on Audit Committee Independence, *AUDITING: A Journal of Practice & Theory*, 2011.
6. Lawrence J. Abbott, Theresa J. Presley, Literature - CEO overconfidence and the incidence of financial restatement,*Advances in Accounting*, 2013
7. Mukund Ainapure, Varsha Ainapure, Literature - Auditing and Assurance,2009.
8. Philip M.J. Reckers, Literature - Advances in Accounting, 2006.
9. Robert R. Moeller,Literature -Effective Auditing>internal controls,2008.

10. BIBLIOGRAFIA

<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1506/983M-EPXG-4Y0R-J9YK/abstract>

[http://en.wikipedia.org/wiki/National_Audit_Office_\(United_Kingdom\)?veaction=edit](http://en.wikipedia.org/wiki/National_Audit_Office_(United_Kingdom)?veaction=edit)

http://www.mu.ac.in/myweb_test/study%20TYBCom%20Accountancy%20Auditing-II.pdf

http://highered.mcgraw-hill.com/sites/dl/free/0077129695/943791/Chapter_5.pdf

<http://www.alpern.com/internal-audit-bottom-line-article>

[http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Future_IA/\\$FILE/12041354105_Future%20IA%20whitepaper_FINAL.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Future_IA/$FILE/12041354105_Future%20IA%20whitepaper_FINAL.pdf)

<http://aaahq.org/AM2013/abstract.cfm?submissionID=716>

<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1506/983M-EPXG-4Y0R-J9YK/>

http://www.wiso.unihamburg.de/fileadmin/wiso_fs_wi/Publikationen/EMISA_Key_Information_Requirements_for_Process_Audits_-_an_Expert_Perspective_final.pdf

<http://pubs.usgs.gov/of/2007/1136/ofr2007-1136.pdf>

<http://www.demos.co.uk/files/theauditexplosion.pdf>

<http://www.gsaig.gov/?LinkServID=4DF00121-A7C5-93F18FCBB7EFC31502FA&showMeta=0>

http://www.zeepedia.com/read.php?advantages_and_disadvantages_of_auditing_fundamentals_of_auditing&b=25&c=3

<http://iamsam.hubpages.com/hub/Definition-of-Auditing>

http://www.mu.ac.in/myweb_test/study%20TYBCom%20Accountancy%20Auditing-II.pdf

<http://www.img.kerala.gov.in/docs/downloads/audit.pdf>

http://www.gobookee.net/get_book.php?u=aHR0cDovL3d3dy5taW5maW4uZ292LmFsL3ByZXZpZXdkb2MucGhwP2ZpbGVfaWQ9MjEyNgpMw4tOREE=

<http://www.gain-ni.org/index.php/resources/clinical-audit/5-stages-of-audit>

<https://na.theiia.org/iia/Public%20Documents/Performance%20Measures%20for%20Internal%20Audit%20Functions%20-%20A%20Research%20Project%20-%20Austin.pdf>

<http://aaahq.org/AM2013/abstract.cfm?submissionID=716>